

f tipi katliamının 9. yılında tecrit

Yüksek güvenlik iddiasıyla adeta tutsakların bir asker kuşatması altında tutuldukları, kamerayla devamlı izlendikleri bu hücre tipi cezaevlerinde tutsağı adeta zamana yayararak fiziksel ve psikolojik olarak yok etme işlemi hayata geçirilmeye çalışılmaktadır.

YELİZ ERGÜN

2000'in 19 Aralığında 20 hapisaneye, eşzamanlı olarak, operasyonları organize edenlerin "Hayata Dönüş" adını verdikleri ancak operasyonların hedefi olanlardan 32'sinin hayatını kaybettiği bir katliam gerçekleşti. Dokuz yıl önce, devrimcileri tecrit uygulanan F tipi cezaevlerine taşımak isteyen dönemin hükümetinden bu yana ne bu katliamın sorumluları yargılandı ne de 100'den fazla kişinin açlık grevlerinde hayatını kaybetmesine karşın işkencenin en ağır biçimde uygulandığı tecritin dayatıldığı F tipi cezaevlerinden geri dönüldü. Hepimizin hatırlayacağı gibi 12 tutuklunun öldüğü Bayrampaşa Cezaevindeki dava zaman aşımından düşmüştü ve mahkeme, Çanakkale Cezaevinde cinayetle suçlanan 563 güvenli görevlisinin 'delil yetersizliğinden' beraatine karar vermişti. Silahlarla ve koğuşlar ateşe verilerek devrimcilerin katledilmesinin üzerinden geçen 9 yılın ardından hafızalarımızda dipdiri olan katliamın sorumlusu askeri ve sivil yetkililerin her biri yargılanmalı.

İçinden geçtiğimiz günlerde İmralı ve Abdullah Öcalan'ın tutukluluk koşulları tekrar tartışılırken F tipi gerçeği önümüzde bir insanlık ayıbı olarak güncelliğini korumakta. Peki F tipi ya da yüksek güvenlikli cezaevleri nasıl uygulanmaya başlandı? İçerde tutsak olanı psikolojik ve fiziksel olarak izole edip, yok etmeyi amaçlayan, dışarıda olanı da sindirmek, korkutmak için her an her dakika bir tehdit unsuru olarak kurgulanan bu kapsama alanı çok geniş tutsaklık hali nasıl üretildi?

Cezaevlerinin ceza çektirmek maksadıyla ne zaman ve ne suretle kullanılmaya başlandığı tam olarak tespit edilemese de, çağdaş anlamda ilk olarak 1556'da Hollanda Amsterdam'da inşa edilen cezaevi ile başladığı düşünülmektedir. Ve Hollanda'dan diğer Avrupa ülkelerine de yayılan bu cezalandırma yöntemi olarak cezaevlerini 1667'de Flippo Franci adındaki bir İtalyan rahibi tarafından Floransa'da çocuklar için kurulan cezaevi, 1703'te Papa 2. Clement tarafından kurulan kadınlar için cezaevi izlemiş ve 1772'de cezaevlerinin tarihinde önemli bir

yeri olan, hatta günümüz dünyasındaki F tipi ve yüksek güvenlikli cezaevlerinin inşasına adeta ilham kaynaklığı eden 'Gand Cezaevleri' inşa edilmiştir. Bu cezaevlerinde gündüz bir arada çalışma ve gece hücre sistemi uygulanmış, çalışamayan yiyeyeceğin verilmediği ve tutukluların birbirleriyle konuşmasının yasak olduğu insanlık dışı uygulamalar sergilenmiştir. Yaşanan tüm bu insanlık dışı uygulamalar karşısında 1700'lü ve 1800'lü yıllarda başlayan protesto hareketleri sonucunda ise Walnutt Street diye bilinen 35 ülkede uygulamaya konulan Pensilvanya eyalet cezaevi modeline geçilmiştir. Buradan hareketle ilk yüksek güvenlikli cezaevleri ise 1778'de ABD'de, 1800'lü yıllarda Almanya, Fransa ve İngiltere'de kullanılmaya başlanmıştır. CIA'nın önerisiyle kurulan bu cezaevlerinde siyasi ve adli tutuklular bir arada tutularak siyasi tutsakların katledilmesi amaçlanmış ve 100 yıla yakın bir süre ABD'de bu cezaevleri varlığını sürdürmüştür. Ancak yükselen tepkilerle bu cezaevleri kapatılabilmemiş, Avrupa ülkelerinde ise çok daha kısa bir sürede bu uygulamadan vaz geçilip, F tipi cezaevleri ve ardından F tipindeki tecrit ve izolasyonun kat be kat fazlasını uyguladıkları H, L ve D tipi cezaevleri inşa edilmiştir.

Türkiye'de ise ilk cezaevi modelleri 1940'lı yıllarda inşa edilen A, A1, A2 tipi cezaevleri olmakla birlikte zamanla değişik tip ve modelde cezaevleri açılmış ve bugün de hâlâ kapasitesinin çok üstünde tutuklu sayısı ile varlığını devam ettiren, bunun adeta bir işkence unsuru olarak kurgulandığı cezaevleri gerçekliği tüm açıklığıyla gözler önünde durmakta. Diyarbakır cezaevinde yaşananlar gibi, 2000

Dokuz yıl önce, devrimcileri tecrit uygulanan F tipi cezaevlerine taşımak isteyen dönemin hükümetinden bu yana ne bu katliamın sorumluları yargılandı ne de 100'den fazla kişinin açlık grevlerinde hayatını kaybetmesine karşın işkencenin en ağır biçimde uygulandığı tecritin dayatıldığı F tipi cezaevlerinden geri dönüldü.

yılının 19 Aralık tarihi de bu bağlamda cezaevleri tarihinin kanlı sayfalarında çoktan yerini almış durumda öyle ki insan üstündeki fiziksel ve psikolojik etkilerinin bilinmesine rağmen uygulamaya konulan F tipi cezaevlerinin ardından, sadece ölümlere, acılara, utançlara değil, ilgili meslek kuruluşlarının, insan hakları derneklerinin, vakıfların tüm çabalarına, yayınlanan onca rapora rağmen, 'yüksek güvenlikli cezaevi' olarak tanımlanan D tipi cezaevlerine geçişten imtina edilmemiştir. Yüksek güvenlik iddiasıyla adeta tutsakların bir asker kuşatması altında tutuldukları, kamerayla devamlı izlendikleri bu hücre tipi cezaevlerinde tutsağı adeta zamana yayararak fiziksel ve psikolojik olarak yok etme işlemi hayata geçirilmeye çalışılmaktadır. Bu yok etme konseptiyle devlet, tecrit ve izolasyonun en ağır şekilde uygulanmasıyla tutuklu bulunanın fiziksel ve ruhsal yıkımını hedeflerken, sokağa çıkan, karşı koyan ve direnen tüm muhalefet üstünde kılıcını gezdirmekte, emek, demokrasi ve barış güçlerini terörist ilan ederek yeni tutuklamaların, ölüm ve işkencelerin önünü açmaktadır. İHD'nin 19 Aralık 2002'de aldığı kararla ilan ettiği 'Cezaevlerinde İnsan Hakları İçin Mücadele ve Dayanışma Günü' kapsamında açıkladığı raporda da bu yılki verilere göre 1 Ocak-1Aralık arasında 33 kişinin cezaevlerinde hayatını kaybetmesi, 44 hasta tutuklunun hâlâ tedavi edilmeyi bekliyor oluşu bu yok etme konseptinin nasıl hayata geçirildiğinin en açık ifadesi. Bu konseptin uygulanmaya başlandığı 19 Aralık 2000 tarihine ve Diyarbakır'a dönerek, Mamak'a dönerek yaşanan katliamda sorumluluğu bulunan tüm sivil ve askeri yetkililerin yargılanmalarını istiyoruz. Tecrit ve izolasyonun derhal son bulmasını, tüm hasta tutsakların tedavi edilmeleri için serbest bırakılmasını istiyoruz. Yaşanan insan hakları ihlalleri işkence ve ölümlerle anılacak olan F tipi cezaevleri tarihin çöplüğünde yerini alacaktır. Cezaevlerinde işkencelerde katledilen devrimcilerin mücadele ruhları yoldaşımız olsun.

